
Sağlam Kamu Politikasının Yedi İlkesi^o

Lawrence W. Reed^{oo}

“Türkiye ekonomisinin tarihinin en büyük krizine girdiği yıl ABD’de bir ekonomi kulübünde yapılan aşağıdaki konuşma esasen politika yapımcılar, uygulayıcılar ve entellektüellerin kulağına küpe olması gereken derslerle doludur. Yüzyılların deneyiminin kristalize hale getirdiği gerçekleri dile getiren bu ilkeler, uyulduğunda birey ve toplum refahını yükseltecek, göz ardı edildiğinde ise birey ve topluma ağır bedeller ödetecek birer kılavuздur. İktisat ders kitaplarının başköşesine oturtulmaya değer önemdeki ilkeleri Lawrence Reed’den dinleyelim.” (Mustafa Acar)

Böylesi seçkin bir topluluk önünde konuşma fırsatı verdiğiniz için teşekkürler. Detroit Ekonomi Kulübü bütün dünyada fikirlerin paylaşıldığı bir forum olarak tanınmaktadır; bu prestijli forumu uzun zamandır devam ettirmenizden dolayı sizleri kutluyorum.

Bu Kulübün hükümetten, iş dünyasından ve akademik camiadan gelen birçok liderden politika konusunda çok sayıda konuşma dinlediğini biliyorum.

^o 29 Ekim 2001’de Detroit Ekonomi Kulübü’nde yapılan konuşma. 1934 yılında kurulmuş olan Detroit Ekonomi Kulübü ABD’nin önde gelen iktisadi örgütlerinden biridir. 2400 üyesi bulunan Kulüp iktisadi, siyasi ve toplumsal konuların gündeme getirilmesi ve tartışılmasına yaptığı katkılar açısından dünya çapında tanınmış bir kuruluştur.

^{oo} Mackinac Center for Public Policy (Midland, Michigan) Başkanı. 30 tam zamanlı profesyonel çalışanı bulunan ve \$3.3 milyonun üzerinde bir bütçeye sahip olan Merkezin misyonu vatandaşlara ve karar alıcılara kamusal politika seçeneklerini “serbest piyasa” perspektifinden daha

Ulaşımından eğitime, sağlık yardımları sisteminden sayısız öteki meseleyle ilgili günün önemli konuları hakkında ayrıntılı bilgiler veren konuşmalardı bunlar. Mackinac Kamu Politikası Merkezi olarak bizim özel ilgi alanımız, günümüzün politika sorunlarıyla ilgili araştırma yapmak ve politika reçeteleri önermektir. Bugün de aynen böyle bir şey yapmayı düşünüyordum. Ancak daha sonra bundan vazgeçip, herhangi bir özel konu ile ilgili detaylara dalmak yerine, size biraz farklı bir şeyler önermeye karar verdim: her konuya uygulanabilir genel bir yaklaşım sunmak istiyorum. Hepimizin çok kritik bazı temeller, yüzyılların iktisadi bilgisi ve deneyiminden fıskıran bazı “sarsılmaz” kavramlar üzerinde düşünmesini istiyorum. Bunlar, bana göre, hükümette görevli olsak da olmasak da, politika yapımcılar olarak yaptığımız şeye entellektüel “zemin” olması gereken, ezeli ilkelerdir.

Bizim meslekte bir insanın çevresindekilere bütün sorunlara açık bir zihinle yaklaştığını söylemesi adettendir. Bu sizin için ne anlama gelir bilmem, ama benim için bu, boş bir zihin demek değildir. Yüzyıllar boyunca birkaç şey öğrenmiş bulunuyoruz. Güneşin doğudan doğduğunu tartışmasız kabule bizi yönelten şey, cahilce bir tarafgirlik değildir. Temsili bir cumhuriyetin diktatörlük veya monarşiye üstünlüğünü bize söyleyen şey, kör bir ideoloji değildir. Mackinac Merkezinde bir konuyu araştırırken özel mülkiyet ve serbest piyasa ekonomilerinin devlet mülkiyeti ve merkezi planlamaya üstün olduğu şeklindeki temel varsayım ile işe başlarız. Bu, sıradan bir kişinin bir hüsnü kuruntusu değildir; daha ziyade, gözleri ve kulakları açık olan; akıl, mantık, olgular, kanıtlar, iktisat ve deneyimin kendileri için bir anlam ifade ettiği insanlar için artık apaçık hakikatlerden biridir.

Bugün sizlerle paylaşmak istediğim “Sağlam Kamu Politikasının Yedi İlkesi” serbest bir ekonominin temel direkleridir. Bunlardan herhangi birinin günümüzün hangi sorununa tam olarak nasıl uygulanabileceği konusunda farklı düşünebiliriz; ancak prensiplerin bizzat kendileri, öyle inanıyorum ki, apaçık, değişmez gerçeklerdir. Bunlar bana ait olan orijinal şeyler değildirler, ben sadece onları bir araya getirdim, o kadar. Serbest bir ekonominin temel direkleri bunlardan ibaret değildir; veya apaçık gerçekler yalnızca bunlar değildir; fakat bunlar oldukça güçlü bir paket oluşturmaktadırlar. İnanıyorum ki, şayet her eyalet ve federal hükümet binasının köşe taşlarına bu ilkeler kazınsa; daha önemlisi de, her yasa yapıcı bunları anlamış ve izlemeye çalışmış olsa, bizler çok daha güçlü, çok daha özgür, çok daha müreffeh ve çok daha iyi yönetilen insanlar olurduk.

iyi değerlendirmelerini sağlayacak donanım sağlamaktır. Başkan Reed Grove City College’den ekonomi dalında BA (1975), Slippery Rock State Üniversitesinden (Pennsylvania) tarih dalında MA derecesi almıştır (1978). Northwood Üniversitesinde iktisat dersleri verdi (1977-84). Central Michigan Üniversitesinden kamu yönetimi dalında fahri doktora derecesi aldı (1994). Geçtiğimiz 15 yılda beş kitabının yanısıra 800 gazete köşe yazısı ve makalesi, 200 radyo yorumu, magazin ve akademik dergilerde düzinelerce makalesi yayımlanmıştır. Bu zaman zarfında 10 dış ülke ve 40 eyalette 700’den fazla konuşma yapan Reed’in siyaset, iktisat ve gazetecilik bağlamında ilgilendiği konular 1985’ten bu yana kendisinin altı kıtada toplam 57 ülkeye gitmesine vesile olmuştur.

*İlke 1:**Özgür insanlar eşit değil, eşit insanlar özgür değildir.*

Öncelikle bu ifadede atıfta bulunduğum “eşitlik” olgusunun ne tür bir eşitlik olduğunu açıklığa kavuşturmalıyım. Kastettiğim şey kanun önünde eşitlik değildir. Kanun önünde eşitlik kişinin suçlandığı bir şeyle ilgili olarak o şeyi gerçekten yapıp yapmadığına göre suçlu veya masum ilan edilmesi; ırk, cinsiyet, zenginlik, inanç, veya dinine göre ayırım yapılmaması anlamına gelir. Bu, Batı Uygarlığının önemli bir temeli olup, uygulamada sık sık gerisine düşsek de, aranızda bu kavramı sorgulayacak kimsenin olduğunu sanmıyorum.

Burada benim gönderme yaptığım eşitlik ise tamamen gelir ve maddi zenginlik düzeyi ile alakalıdır; işyerinde, pazarda veya alışverişte edinip kazandığımız şeylerle alakalı. Kısaca ekonomik eşitlikten bahsediyorum. Şimdi bu birinci ilkeyi ele alalım ve iki yarısına ayrı ayrı bakalım.

Özgür insanlar eşit değildir. İnsanlar özgür oldukları zaman, kendi kaderlerinin patronu oldukları zaman, kendilerinin ve ailelerinin refahını yükseltme çabasına giriştikleri zaman, piyasada ortaya çıkacak manzara, sonuçlarda eşitlik değildir. İnsanlar son derece farklı düzeylerde gelir elde edecekler; oldukça farklı düzeylerde servet biriktireceklerdir. Her ne kadar bazıları “zengin ile yoksul arasındaki uçurum”un matemini tutup bundan hüznüyle bahsetse de, bence özgür bir toplumda insanların kendileri olma çabaları harika bir şeydir. Her birimiz biricik bir varlıktır, ölü veya diri öteki her şeyden sayısız yollarla birbirimizden farklıyız. Pazaryerindeki temaslarımızın tamamen aynı sonuçları üretmesini nasıl bekleyebiliriz ki?

Yeteneklerimiz açısından birbirimizden farklıyız. Bazılarımız diğerlerinden daha yeteneklidir, veya daha değerli yeteneklere sahiptir. Bazılarımız en iyi yeteneklerini hayatının sonlarına kadar, hatta hiçbir zaman keşfedemez. Magic Johnson yetenekli bir basketbol oyuncusudur. Onun basketbolda benim hayatta yapabileceğimden sonsuz miktarda daha fazla para kazanması bir sürpriz olabilir mi? Kellog 46 yaşında bu inanılmaz girişimci ve pazarlamacı yeteneğini keşfedinceye ve gidip kendi başına Kellog Şirketi’ni kuruncaya kadar, Battle Creek kentinde bir sanatoryumda basit işlerle uğraşıyor ve haftada sadece \$25 kazanabiliyordu.

Çalışkanlık düzeylerimiz ya da çalışma şevkimiz bakımından birbirimizden farklıyız. Bazılarımız ötekilerden daha sıkı, daha uzun ve daha akıllı şekilde çalışır. Bu durum, başkalarının yaptığımız şeyi nasıl değerlendirdiği ve bunun için ne kadar para ödemeye hazır olduğu bağlamında çok büyük bir fark yaratır.

Tasarruf alışkanlıklarımız bakımından da birbirimizden farklıyız. Şunu iddia edebilirim ki, şayet başkan parmağını şöyle bir oynatıp mucizevi bir şekilde hepimizi gelir ve servet açısından bu akşam eşitleyiverse bile, yarın akşam bu vakitler gene eşitsiz hale geliriz, çünkü bazılarımız elindekini tasarruf edecek, bazılarımız ise harcayacaktır. İşte bu üç neden—ki tüm nedenler asla bu üçüyle sınırlı değildir—özgür insanların neden ekonomik olarak eşit olmayacaklarını izah etmektedir.

Eşit insanlar özgür değildir. Birinci prensibin ikinci yarısı bizi hakikaten önemli bir noktaya götürür. Bana yeryüzünün herhangi bir yerinde gerçekten iktisaden eşit bir halk gösterin, ben de size bu halkın hiç de özgür bir halk olmadığını göstereyim. Acaba neden?

Bir uçtan diğerine toplumun tamamında gelir ve serveti eşitlemenin ihtimalinden bile söz edebilmenin tek yolu, herkesin alınına tabanca dayamaktır. İnsanları eşitlemek için güç kullanmaktan başka yolunuz yoktur. Bunun için, giyotin, celladın satırı, kurşun, veya elektrik sandalyesinin gerektiğinde devreye girdiği, emirler vermek zorundasınız. Şunun gibi emirler mesela: İleri geçme. Yanındaki adamdan daha çok veya daha zekice çalışma. Kimseden daha akıllıca tasarruf etme. Elinde yeni bir ürünle ortaya çıkma. İnsanların, rakibinin önerdiği herhangi bir şeyden daha fazla isteyebilecekleri bir mal veya hizmet sunma.

İnanın bana, böyle emirlerin verildiği bir toplum istemezsiniz. 1970'lerin sonlarında komünist lider Khmer Rouge yönetimi altında Kamboçya buna çok yaklaştı; sonuç, dört yıldan daha kısa bir süre içinde 8 milyon insanın 2 milyondan fazlasının ölümü olmuştur. İktidarı elinde tutan seçkinler dışında, bu talihsiz diyarın o dönemde hayatta kalan insanları, Taş Devrinden pek de farkı olmayan koşullarda yaşamışlardır.

O halde birinci ilkenin ana fikri nedir? İnsanlar kendileri olmaya çalışırken ortaya çıkan gelir farklılıklarına kafayı takmayın. Şayet bu farklılıklar yapay politik bariyerlerin ürünü olarak ortaya çıkıyorsa, o zaman bu bariyerlerden kurtulun. Ama sakın eşit olmayan insanları alıp bir tür homojen kap içine sıkıştırma ya kalkışmayın. Amacınıza asla ulaşamayacaksınız, üstelik pek çok şeyi de kırıp dökmüş olacaksınız.

Müsadereci¹ vergi oranları, mesela, insanları daha eşit kılmaz; bu sadece çalışkan ve girişimci insanları başka yerlere veya başka işlere sürükler, bu arada normal şartlarda bu insanların çalışkanlığından istifade edebilecek birçok kişiyi de sefalete iter. Abraham Lincoln'ün meşhur sözüdür: "Bir insanı aşağı çekerek bir başkasının seviyesini yükseltemezsiniz."

İLKE 2:

İnsan kendisine ait olana iyi bakar; hiç kimseye ait olmayan veya herkese ait olan şey ise bakımsızlığa mahkûmdur.

Bu ilke esas itibariyle özel mülkiyetin yarattığı mucizeyi günışığına çıkarmaktadır. Söz konusu ilke sosyalist ekonomilerin dünya çapındaki başarısızlığı konusunda çok şeyi izah etmektedir.

Eski Sovyet imparatorluğunda hükümetler merkezi planlama ve devlet mülkiyetinin üstünlüğünü iddia ediyorlardı. Özel mülkiyeti kaldırmak veya en azından asgari seviyeye çekmek istiyorlardı, çünkü özel mülkiyetin bencilce ve verimsiz

¹ İnsanların varlığına el koyucu, servetlerini elinden alıcı. (Çev.)

olduğunu düşünüyorlardı. İddia ettiklerine göre, sorumluluk devlette olunca, kaynakları herkesin yararına olacak biçimde kullanmak mümkün olabilirdi.

Böylece bir zamanlar çiftçiye ait olan gıda “halkın gıdası” haline gelmiş, ama halk aç kalmıştı. Bir zamanlar girişimcinin olan fabrika artık “halkın fabrikası” haline gelmişti; ama mallar o kadar kalitesiz üretiliyordu ki, artık sınırın ötesinde bu mallara pazar bulmanın imkânı kalmamıştı.

Şimdi artık şunu biliyoruz ki eski Sovyet imparatorluğu birbiri ardına iktisadi “perişanlık” ve birbiri ardına ekolojik kâbus üretip duruyordu. Sosyalizmle ilgili her deneyden çıkan ders budur: Sosyalistler omlet yapmak için bazı yumurtaları kırmak gerektiğini söylemekten hoşlansalar da, asla omlet yapmazlar. Yalnızca yumurtaları kırarlar o kadar.

Şayet mülkün bakımı konusunda gayet iyi olduğunuzu düşünüyorsanız, gidin bir ay boyunca başka birinin evinde yaşayın, veya başkasının arabasını sürün. Sizi temin ederim ki, aynı sürenin sonunda ne ev, ne de araba kendi eviniz ve kendi arabanız gibi görünecektir.

Şayet toplumun kıt kaynaklarını alıp çöpe atmak isterseniz yapmanız gereken tek şey, onları ortaya koymuş veya kazanmış olan insanların elinden alarak bir tür merkezi otoritenin eline teslim etmektir. Bir hamlede her şeyi berbat etmeniz işten bile değildir. Üzülerek belirtmek gerekir ki, hükümetler her düzeyde daima “salam” taktikleriyle—her defasında bir dilim olmak üzere—özel mülkiyet haklarını ortadan kaldırıp mülkü sosyalleştirecek yasalar çıkarmaktadırlar.

İLKE 3:

Sağlam politika, uzun vadeli sonuçları ve herkesi göz önünde bulundurmaya gerektirir; sadece kısa vadeli sonuçları ve birkaç kişiyi değil.

Bir zamanlar İngiliz iktisatçı John Maynard Keynes’in dediği gibi, “uzun vadede hepimizin ölü olacağız” doğru olabilir. Ancak bu durum, yarın başkalarını üzmemek pahasına bugün birkaç kişiyi ihya edecek politikaları yürürlüğe koymanın ruhsatı olarak alınmamalıdır.

Bu türden çok sayıda politika aklıma geliyor. Lyndon Johnson 1960’larda Büyük Toplum programını başlattığında kafadaki düşünce, bazı insanların nakit sosyal yardımlardan fayda sağlayacağıydı. Bugün artık biliyoruz ki, uzun dönemde, federal sosyal yardımlar aylıklığı teşvik etmiş, aileleri parçalamış, nesiller arası bağımlılık ve umutsuzluk üretmiş; vergi mükelleflerine bir servete mâl olmuş, tafefisi nesiller alacak zararlı kültürel patolojilere yol açmıştır. Benzer şekilde, bütçe açığına ve devleti büyütmeyle dayalı politikalar—başlangıçta birkaç kişiyi zengin etse de—ülke ekonomisinin onlarca yıldır hayati dayanaklarını ve manevi dokusunu yiyip bitirmiştir.

Bu ilke aslında düşünce biçimimizde esaslı bir kırılma için bir çağrı olup, yargılarımızda yüzeysel olmamamız gerektiğini söylemektedir. Eğer bir hırsız ban-

ka banka dolaşır, elinin eriştiği bütün nakit parayı çalar, sonra da çaldığı bütün parayı yerel alışveriş merkezinde harcarsa, siz de sadece dükkân sahipleriyle konuşup bu adamın ekonomiyi canlandığı sonucuna varırsanız, düşüncenizde derinlikli olamazsınız.

Hatırlamak durumundayız ki, dünün zavallı politika yapımcılarının bize ihmal edebileceğimizi söyledikleri yarın, artık bugündür. Şayet sorumlu yetişkinler olmak istiyorsak, bütün dikkatleri kendilerine ve ‘şimdi-burada’ya odaklı bebekler gibi davranamayız.

İLKE 4:

Bir şeyi teşvik ederseniz daha fazlasını; caydırırsanız daha azını elde edersiniz.

İnsan olarak sizler de ben de hepimiz müşevviklerin ve caydırıcıların² esiri varlıkları. Özendiricilere ve caydırıcılara tepki veririz. Davranışlarımız bunlardan etkilenir, hem de bazen çok kuvvetli bir şekilde. Bu gerçeği unutan politika yapımcılar, bir faaliyet üzerindeki vergiyi katlayıp, insanların hâlâ o faaliyetle vergi yükseltilmeden önceki ile aynı oranda işteğal edeceklerini ummak gibi budalaca şeyler yapacaklardır; sanki insanlar sağılma sırasını bekleyen koyunlarmış gibi.

George Bush’un (önceki) 1988’deki “Yeni Vergi Yok” vaadinin baskısı altında sözünden nasıl döndüğünü hatırlıyor musunuz? 1990 yazında vergilerde büyük tırmanışlar oldu. Öteki şeyler yanında, Kongre o pakette botlar, hava taşıtları ve mücevherat üzerindeki vergileri büyük oranda artırmıştı. Böyle şeyleri zenginler aldıkları için, “bırakalım daha fazla vergi ödeyip alsınlar” demenin yerinde bir düşüce olduğunu zannediyorlardı. Yeni vergi oranlarıyla bu üç nesneden ilk yılın sonunda \$31 milyar vergi geliri bekliyorlardı. Oysa şimdi biliyoruz ki, sadece \$16 milyar toplanabildi. Ayrıca yüksek vergilere konu sektörlerde işsiz kalmış insanlar için \$24 milyar ilave işsizlik ödeneği dağıttık. 31’i hedefleyip, yalnızca 16 elde etmek, bunu elde etmek için ayrıca bir de 24 harcayıp, sonra da iyi bir şey yaptığınızı düşünmek; böyle bir şey sadece, kanun koyucuların sık sık müşevviklerin önemini unuttukları Washington’da mümkün olabilir.

Aileleri parçalamak mı istiyorsunuz? Babanın ayrılması şartıyla daha büyük nakit sosyal yardım önerin. Tasarrufları ve yatırımları azaltmak mı istiyorsunuz? Çifte vergilendirme uygulayın, üstüne de bir yüksek sermaye kazançları vergisi ekleyin. Daha az çalışma mı istiyorsunuz? Çalışmayı öyle yüksek vergilerle cezalandırın ki, insanlar çalışmanın buna değmeyeceği kanaatine varsınlar.

Şu anda gerek eyalet ve gerekse federal meclislerde durgunluk ve azalan gelirler yüzünden ortaya çıkan açıklarla nasıl başa çıkılacağı meselesi üzerine çok kafa yorulmaktadır. Biz Mackinac Merkezi’ndekiler, sizlerin bizlerin ve tüm ülkedeki öteki ailelerin bu tür durumlarda nasıl davranırsak, hükümetin de aynı şekilde

² İnsanı bir şey yapmaya teşvik eden, şevklendiren şeyler (incentives) ve şevkini kıran şeyler (disincentives). (Çev.)

davranması gerektiğini düşünüyoruz. Şayet zayıf bir ekonomiyi canlandırmak ve ekonominin daha fazla iş ve gelir yaratmasını istiyorsak, bu dediğim özellikle doğrudur. Hastanın durumu kötüyken doktor onun kan kaybetmesini istemez.

İLKE 5:

Hiç kimse başkasının parasını, kendi parasını harcadığı kadar dikkatli harcamaz.

Hükümetin zaman zaman satın aldığı \$600'lık çekiçler ve \$800'lık tuvalet klozetleriyle ilgili anlatılan hikayeleri hiç düşündünüz mü? Bu ülkeyi doğudan batıya kuzeyden güneye dolaşsanız kendi parasını da memnuniyetle bu şekilde harcayabileceğini söyleyen tek bir Allah kuluna rastlayamazsınız. Yine de hükümetin yaptığı alımlarda sık sık, öteki çevrelerde ise zaman zaman bu tür alışverişler olur. Neden? Çünkü şaşmaz bir şekilde her zaman parayı harcayan kişi başkasının parasını harcamaktadır da, ondan.

İktisatçı Milton Friedman bir zamanlar bu konu üzerinde durmuş ve bir paranın ancak dört farklı şekilde harcanabileceğine dikkat çekmiştir. Kendi paranızı kendiniz için harcarken, arada sırada bir hata yaptığınız olur, ama bunlar az sayıda ve seyrek. Parayı kazanan, harcayan, ve nihayetinde bundan yararlanacak olan arasındaki bağlantı sağlam, doğrudan ve yakındır.

Kendi paranızla başka birisine bir hediye alırken, paranızın karşılığını almaya dikkat etmek gibi bir eğiliminiz vardır; ama düşündüğünüz kişinin aldığınız şeye gerçekten ihtiyacı olup olmadığına veya bu şeyin onun gözünde değerli olup olmadığına pek dikkat etmezsiniz.

Başkasının parasını kendiniz için bir şey satın almak için harcarken, mesela yediğiniz öğle yemeğinin parasını işyeriniz öderken, doğru şeyi almak için müşevvik vardır, ama maliyeti düşürmek için pek bir neden yoktur.

Nihayet, başka insanların parasını başka birine bir şey almak için harcarken, kazanıcı, harcamacı ve yararlanıcı arasındaki bağlantı en zayıf durumdadır; dolayısıyla suiistimal ve israf potansiyeli en yüksek düzeydedir. Düşünün, birisi, başka birinin parasını, üstelik daha başka birisi için harcamaktadır. İşte devletin her zaman yaptığı şey budur.

Ancak bu prensip sadece devlet ile ilgili bir yorumdan ibaret değildir. Hatırlarım, 1993-94 döneminde Mackinac Merkezi'nin ilgisini çekmişti: Michigan Eğitim Birliği (MEB) sendikasının kerameti kendinden menkul bir beyanı vardı: Birlik hiçbir okul bölgesinde ulaşım, kantin ve temizlik gibi hiçbir okul hizmetinin ihale usulü açık rekabet yoluyla sözleşmeye bağlanmasını istemiyordu. Oysa MEB'nin bizzat kendi bölgesinde, East Lansing merkezinde sendikanın temizlikçi ve kantin hizmetlerinde kullandığı işçilerin tam zamanlı ve sendikalı olmadıklarını keşfetmiştik. Bütün kafeterya, temizlik, güvenlik ve posta hizmetlerini sözleşmeyle özel şirketlere vermişlerdi ve bu şirketlerin dörtte üçü sendikalı değildi!

Yani eyaletin en büyük aşçı, temizlikçi, servis şoförü ve öğretmen sendikası kendi parasını başka türlü harcıyor, halkın vergilerinden oluşan paranın nasıl harcanması gerektiğine dair başka bir şey talep ediyordu. Hiç kimse—tekrar ediyorum, hiç kimse—başkasının parasını, kendisinininkini harcadığı kadar dikkatli harcamaz.

İLKE 6:

Devletin, önce başka birinden almadan, hiç kimseye verecek bir şeyi yoktur; size istediğiniz her şeyi verebilecek kadar büyük olan bir devlet, elinizdeki her şeyi alabilecek kadar da büyüktür.

Bu, bir tür radikal, ideolojik, devlet karşıtı bir beyan değildir. Basitçe işlerin nasıl yürüdüğünü ifade etmektedir. Devletin doğasıyla ilgili açık bir gerçeği dile getirmektedir. Amerika'nın kurucularının felsefesi ve tavsiyesi ile de son derece uyum içindedir.

Bir zamanlar George Washington demişti ki, “Devlet akıl olmadığı gibi, belagat da değildir. Devlet kuvvettir. Ateş gibidir devlet, tehlikeli bir hizmetçi de olabilir, korkutucu bir efendi de.” Bir an için bunu düşünelim: George Washington diyor ki, devlet istenenden büyük olmasa, işini gerçekten de halkın hizmetçisi denebilecek kadar iyi yapsa bile, yine de tehlikeli bir şeydir! Groucho'nun bir keresinde Harpo hakkında dediği gibi, “Dürüsttür, ama yine de gözünüz üstünde olsun.” En iyi ve en küçük devletin bile üzerinden gözünüzü ayırmamalısınız, çünkü, Jefferson'un uyardığı gibi, devletin doğal eğilimi büyümek, özgürlüğün doğal eğilimi geri çekilmektir. Alexander Hamilton'ın bize bilgece söylediği gibi, “Bir insanın maişetini kontrol etmek, iradesini kontrol etmektir.”

“Refah devleti” denen şey aslında, Peter'i soyup Paul'a vermekten, Peter'in servetinin çoğunu keyfi ve maliyetli bir bürokrasi aracılığıyla başkasına aktarmaktan ve çarçur etmekten başka bir şey değildir. Refah devleti serçeleri atlarla beslemektir, bilmem anlatamıyorum. Başka bir şekilde söylersek, refah devleti büyük bir daire içinde her birimizin bir elinin ötekinin cebinde olması gibi bir şeydir. Birisi vaktiyle demişti ki, refah devletinin böyle adlandırılmasının sebebi, bu sayede politikacıların semirirken, bedelini geri kalanımızın ödemesidir.³

Özgür ve bağımsız bir halk geçimini temin için devletin eline bakmaz. Böyle bir halk, devleti “bedava” kıyakların fışkırdığı bir pınar olarak değil, özgürlüklerinin koruyucusu bir aygıt olarak görür; barışı temin çevresinde dönen minimal fonksiyonlarla sınırlı, herkesin önündeki fırsatları maksimum düzeye çıkarma-

³ Buradaki esprî ancak kavramın İngilizcesi verilerek anlaşılabilir: Refah karşılığı welfare kavramı well-fare olarak ikiye bölünürse, ilk kısmı iyileşme ve refaha erme, ikinci kısmı ise ücret, maliyet, bedel anlamına gelir. Espri politikacıların well (refah) elde ederken, ötekilerin fare (bedel) ödediklerini dile getirmekte; kısaca refah devletinin keyfini politikacılar sürerken bedelini halkın ödediğini ifade etmektedir.

ya çalışan, bunun dışında bizi kendi halimize bırakan bir aygıt. Devlete yaslanmanın ölümcül bir değiş-tokuşa konu olduğunu⁴ uygarlıkların en azından antik Roma'ya kadar geri götürülebilecek acı tecrübeleri göstermiştir.

Parlamentodaki vekiliniz size gelip derse ki “Bak senin için ne kıyak getirdim!” ondan bunun bedelini kimin ödediğini söylemesini isteyin. Şayet dürüst ise, size bir şey getirebilmesinin ancak, öteki vekillerin eve götürmek istedikleri şeyler için oy vermek zorunda kalmış olması sayesinde mümkün olduğunu, onların bedelini de sizin ödemekte olduğunuzu anlatacaktır.

İLKE 7:

Dünyada fark yaratan bir şey varsa, o da özgürlüktür.

Şu ana kadar saydığım altı ilkenin meseleyi yeterince açık bir şekilde ortaya koymamış olma ihtimaline karşı, bunu yedinci ve son ilke olarak ekliyorum.

Özgürlük sadece bir lüks veya güzel bir fikir değildir. Mutlu bir hal veya savunulabilir sıradan bir kavram olmanın çok ötesinde bir şeydir. Neredeyse öteki her şeyin ortaya çıkmasını sağlayan şeydir. Özgürlük olmadan hayat en iyi ihtimalle sıkıcı bir şey olur; en kötü ihtimal ise, hayat diye bir şeyin hiç olmamasıdır.

Özgürlüğü göz ardı eden, korumayan veya tahkim etmeyen bir kamu politikasından, uyanık bir topluluk derhal şüphelenmelidir. Şu soruyu kendilerine sormalıdır: “Özgürlüğümüzün birazından vazgeçmemiz karşılığında acaba elimize ne geçiyor?” İnşallah elde edilen şey kısa vadeli bir “sadaka” veya başka bir işe yaramaz nesne değildir. Benjamin Franklin bizi şu şekilde uyaracak kadar ileri gitmiştir: “Küçük bir geçici güvenlik karşılığında hayati bir özgürlükten vazgeçen bir insan, ne özgürlüğü hak etmektedir, ne de güvenliği.”

Bugün politika yapımcılar yeni politikalar tespit ederken çoğu kez özgürlüğün genel durumuna ne olacağını hiç dikkate almamaktadırlar. Bir politika kulağa hoş gelirse, kendilerini iyi hissettirirse veya seçilmelerini sağlayacaksa, derhal işe koyulmaktadırlar. Yol üstünde özgürlükle ilgili itirazlar yükseltenler ya alaya alınmakta, ya da görmezden gelinmektedir. Bugün bütün boyutlarıyla devlet bizim ürettiğimiz her şeyin yüzde 42'sinden fazlasını tüketmektedir, ki bu oran 1900'de yüzde 6 veya 7 idi. Buna rağmen çok az kimse, hâlâ daha büyük devlet isteyenlere karşı şu tür manidar sorular sormayı akıl etmektedir: “Yüzde 42 neyinize yetmiyor?,” “Daha ne kadar istiyorsunuz?,” ya da “Sizce acaba bir insan, emeğinin karşılığının ne kadarını hak etmektedir?”

Bütün Amerikalıların bu yedi ilkeyi hayata geçirdikleri günü görmeye can atıyorum. Bunların son derece önemli olduğunu düşünüyorum. Geçmişte, şu veya bu şekilde, bu prensiplere bağlılığımız, gezegenin tarihinde bizim nasıl olup da daha çok sayıda insanı öteki bütün halklardan daha yüksek düzeyde besleyip,

⁴ Bir taraf büyürken diğerrinin küçüldüğü, devletten beslenirken özgürlüklerin elden gittiği. (Çev.)

giydirip barındırabildiğimizi açıklamaktadır. Dahası bu prensipler hayatın özgürlük dediğimiz hayati unsurunu korumada anahtar konumdadırlar. Bunları bugün sizlerle paylaşma fırsatı verdiğiniz için de, bunları yaygın şekilde hayata geçirmek için bugünden itibaren yapabileceğiniz her şey için de, teşekkürler.

Çeviren: Mustafa Acar